

Mevrouw de voorzitter,
Burgemeester,
Procureur,
Professoren,
Hoofdcommissaris,
Leden van de geïntegreerde politie,
Leden van de magistratuur,
Leden van de bijzondere Inspectiediensten,
Mandatarissen en personeelsleden van gemeenten en OCMW's,
Studenten,

“Evaluatie van veiligheidsbeleid en –plannen: integraal en geïntegreerd?”

De bijzonder ambitieuze titel van deze studiedag roept waarschijnlijk vragen op naar de haalbaarheid en draagwijdte ervan. Ook een duidelijker thema-afbakening lijkt aangewezen.

Wordt enkel – ook al niet niets het- politie dan wel het integrale veiligheidsbeleid geëvalueerd?

En, komt de integrale evaluatie neer op een echte, geïntegreerde evaluatie waaraan burgemeesters, procureurs, honderden politieverantwoordelijken en ruim elf miljoen klanten deelnamen?

Zo ja, dan is het opzet uitermate hoog gegrepen!

Plan, do, check, act.

Plan, do, check, act.

Plan, do, check, act.

Zo luidt de hartslag van elke organisatie die permanente kwaliteitsverbetering vooropstelt.

In de derde en vierde fase van de zogenaamde Demingcirkel liggen de evaluatie én het handelen besloten.

Beide zijn even cruciaal om deze perpetuum mobile op weg naar excellentie succesvol af te ronden.

“Evaluation is the systematic and objective determination of the worth or merit of an object” leerde ik van professor Bart De Peuter .

Maar, wat is een objectieve bepaling van waarde of verdienste?

Dat het meer is dan een “goednieuwsshow” met als kers op de taart al te rooskleurige taartdiagrammen met brede groene en smalle rode stukken, is duidelijk.

Niettemin, is een kwalitatieve evaluatie niet steeds ook een momentopname en soms zelfs een aller individueelste expressie van een aller individueelste perceptie?

Kan de evaluatie van een beleid meer zijn dan de optelsom van soms tegenstrijdige, individuele visies op waarden en verdiensten?

Het communicatie- en informatiecentrum van de provincie Antwerpen werd meermaals geëvalueerd aan de hand van identieke vragen.

Ook de evaluatie van banken gebeurt volgens objectieve, financiële normen.

Maar of die normen een objectieve bepaling verzekeren van waarde of verdienste is - althans sinds kort - enigermate betwistbaar.

Maar, we kunnen en mogen geen appels met peren vergelijken.

De evaluatie die jullie beogen is veel complexer.

Ze beperkt zich niet louter tot cijfers, maar wil de effectieve waarde of verdienste meten van het gezamenlijke optreden van alle menselijke schakels van de veiligheidsketen.

Waar mogelijk schakelt ze overmatige subjectiviteit uit.

Vragen zoals: waarom vindt het ene korps de dispatching erg goed terwijl een ander het als 'ondermaats' kwalificeert, worden maximaal vermeden.

Bij de evaluatie van het politiebeleid stootte ik o.m. op de evaluatie van de mandaathouders.

Van 2004 tot 2009 werden er 455 geëvalueerd .

1,3% van hen kreeg een negatieve evaluatie. 0,2% kreeg slechts een voldoende.

Maar liefst 98,5% scoorde "goed".

Laten we heel eerlijk zijn: dat zijn scores die we eerder spontaan associëren met de verkiezingsuitslagen in wijlen de USSR en haar satelieten dan met een genuanceerde, realistische en dus doorgaans correcte curve van GAUSS!

Ik bladerde ook door enkele zonale veiligheidsplannen.

De evaluatie van de vorige beleidscyclus beperkte zich tot hooguit enkele alinea's met een niet- gemotiveerde globale beoordeling.

Ik laat in het midden of het staal zonale veiligheidsplannen dat ik doorzocht, representatief is.

Dames en heren,

Uiteraard ken ik de onvolprezen evaluatie van 10 jaar politiehervorming van Willy Bruggeman en zijn ploeg.

Het is een kwalitatieve evaluatie van de politiehervorming en niet van het politiebeleid.

Het is trouwens in dit rapport Bruggeman dat ik het volgende las: 'Heel wat beleidsplannen, zowel van de overheid als van de politie, ontberen meetbare doelstellingen die degelijke prestatie- en performantiemetingen mogelijk maken. (...) Er moeten verder inspanningen gedaan worden om de plannen, zowel op zonaal als op federaal niveau, verder te professionaliseren en deze te laten opvolgen door het uitvoeren van gestructureerde en kwaliteitsvolle evaluaties.'

Ik vermoed dat actieplannen in de praktijk wel worden geëvalueerd en minstens uitmonden in klankborden en Balanced Score Cards.

Maar daarmee zitten we nog ver onder het niveau van een kwalitatieve evaluatie van het globale beleid van een politiedienst.

Vervolgens bestudeerde ik ook een tiental jaarverslagen.

Het zijn eerder vlot leesbare activiteitenverslagen: 5.450 uren plantondienst, 1.059 deurwaardersexploten, 48 arrestaties.

Die cijfers zeggen niets over waarde of verdienste.

Enige lichtpunt is wel dat de meeste jaarverslagen een zelfde layout-format respecteren: het EFQM -model, u weet wel: leiderschap, management van de medewerkers, van de middelen, strategie en beleid enz...

Dat verhoogt de leesbaarheid maar impliceert geen evaluatie.

Cruciaal bij de evaluatie zijn ook de thema's "positiebepaling" en "zelfevaluatie".

Een groeiend aantal korpsen maakt- en dat verheugt me- ook actief werk van deze thema's met als referentiekader voormeld EFQM-model én de visie op Excellente Politiezorg.

Ik geloof dan ook ten volle in het project Excellente Politiezorg.

Verbindingsambtenaar, Linda Ernon, verkondigt die boodschap met veel overtuiging.

In 2009-2010 organiseerde ze met de hulp van derden de opleiding van 'Trainer-referentiepersonen excellente politiezorg'.

Dat waardevolle initiatief doet vermoeden dan we in deze provincie niet al te ver meer verwijderd zijn van een objectieve evaluatie van alle politiediensten.

Dames en heren,

We hebben nog een lange weg te gaan!

Vooraf bij de politiekorpsen is er nog veel schroom.

Een evaluatie neemt de sluiers weg waardoor blinde vlekken en tekorten aan de oppervlakte komen.

Vanzelfsprekend roept de evaluatie van het veiligheidsbeleid van gelijkaardige diensten de vraag op naar vergelijkende en objectief vergelijkbare, eenduidige evaluaties.

Ooit zal een burgemeester het zelfevaluatierapport dichtslaan en vragen hoe de waarde en verdienste van zijn korps zich verhoudt tot die van andere korpsen.

Niet iedereen ziet heil in vergelijkingen.

Sommigen zijn al bang voor vergelijkende criminaliteitscijfers.

Wat zouden de gemeenteraadsleden wel niet denken van tegenvallende cijfers.

Ik nodig alvast al die gemeenteraden uit even te googlen op 'criminaliteitsstatistiek'.

Dan vinden ze netjes per gemeente de geregistreerde criminaliteit: inbraak, diefstal uit voertuig, verkrachting...

Al besef ik wel dat de diensten de criminaliteit niet steeds op dezelfde manier vatten in de Algemene Nationale Gegevensbank .

Maar eigenlijk is dat geen echt probleem, het stuurbord van het Controleorgaan van het politionele informatiebeheer geeft online aan hoe ver elke politiedienst staat (of achterstaat) met het vatten van feiten in ANG.

Of durft men soms niet medelen waar het eigen korps zich positioneert?

Cijfers zeggen natuurlijk niet alles. Vaak zeggen ze weinig. Soms zijn ze nietszeggend.

Maar is dat een gegronde reden om ze niet vrij te geven aan de stakeholders van de politiezorg?

Politieland is een archipel en op veel eilanden poneert de lokale chef dat het er goed leven is.

Maar is dat wel zo?

Stapt die lokale chef wel eens in een prauw om te kijken hoe het er op een ander eilandje aan toe gaat?

Het antwoord luidt al te vaak: neen.

Onze korpschefs, waarvoor ik trouwens groot respect en waardering heb, doen het namelijk -volgens de uitstekende evaluatiecijfers- zo schitterend op hun eiland dat 98,5% desgewenst onverstoord kan blijven voort werken tot het pensioen.

Moeten we dan eerder de idee van één centraal opgelegde evaluatie voor alle politiekorpsen en -diensten verdedigen?

Allicht niet, en wel om de volgende redenen:

1. Er bestaat geen passe-partout-formule die van toepassing is op 200 uiteenlopende korpsen en diensten;
2. Een evaluatie zonder draagvlak in de korpsen en diensten dreigt uit te monden in onwenselijke praktijken.

Een integere evaluatie van het erg verscheiden politielandschap vereist vooreerst kennis van en draagvlak in de geëvalueerde dienst, maar ook een totaalconcept en uitvoering die maximaal zijn afgestemd op die dienst.

Zo stel ik met tevredenheid vast dat politiediensten steeds meer een beroep doen op collega's uit andere korpsen.

Bij dergelijke verbrede zelfevaluatie groeit er een aanzet voor een sterkere gemeenschappelijke basis.

Die ingeslagen weg moeten we resoluut blijven bewandelen.

Voorts pleit ik voor vrijwillige intercollegiale toetsing: al dan niet "mentale" werkbezoeken tussen politiekorpsen en -diensten, uitwisseling van goede praktijken én warme, terechte adviezen.

Maar ook voor benchmarking van de beleidsevaluatie en van het globale politiebeleid.

Enkel in elkaars verscheidenheid vindt men de grootst gemene deler en groeit organisch meer inzicht in elkaars waarden en verdiensten.

Wellicht zal het nog wel jaren duren alvorens dat “gluren bij de burens” uitmondt in systematische visitaties van de korpsen onderling met bestuurlijke en gerechtelijke overheden.

Zelfs dan zijn we nog niet bij een geïntegreerde evaluatie van een integraal veiligheidsbeleid.

Wie alles ineens wenst, wroet zich dood en bereikt vaak niets.

Toch mogen we het pad van de allesomvattende evaluatie niet verlaten.

Maar, onderweg er naartoe moeten we ook via smallere gangen durven infiltreren in het veiligheidsbeleid.

Net zoals een archeoloog die meer wil weten van een “tell” in vooral het Midden-Oosten systematisch en methodisch deze kunstmatige heuvels blootlegt.

Immers: oude bouwlagen bevatten meteen veel waardevolle informatie over het geheel.

Zo nam ik bijvoorbeeld kennis van het jaarlijks verslag van de politiezone Heist over de “inconveniënten”.

Per jaar, netjes geschikt: nacht- over- en weekenduren en terugroeping.

Het biedt een minimale inkijk in het beleid van een korps.

Hoewel geen echte evaluatie, is het wel een toegangspoort voor collega’s en voor de bestuurlijke overheid om inzicht te verwerven.

De bestuurlijke overheid krijgt zo vat op het beleid en kan aan de hand ervan beleidskeuzes maken.

Ik stel ook met genoeg vast dat deze studiedag vijf gangen graaft doorheen het politiebeleid: recherche, wijkwerking, verkeer, interventie en beleidsondersteunende informatie.

Geen allesomvattende evaluatie maar scoops die meer hanteerbaar zijn.

Mevrouw de voorzitter,

Sta me toe een kanttekening te maken bij de keuze van deze onderwerpen.

Elk van de vijf thema’s loopt parallel met de interne politieorganisatie.

Sommige zijn meer intern gericht en hebben strikt genomen minder betrekking op het concept van integrale veiligheid.

Immers: Welke burger ligt er wakker van beleidsondersteunende informatie?

Hoeveel burgemeesters weten waarmee hun recherche bezig is?

Ik zelf zou ook wel eens een gang willen graven, bij voorkeur doorheen het integrale veiligheidsbeleid. Liefst één die verschillende politieke, gerechtelijke en bestuurlijke functies doorkruist en die alle stakeholders van het veiligheidsbeleid aanspreekt, met name ‘inbraken’!

Begin 2012 hoop ik, samen met mijn collega uit Limburg, een veiligheidsconferentie rond dit thema te organiseren.

Mevrouw de voorzitter,

Dames en heren,

Ik ben ervan overtuigd dat we ons op het juiste pad bevinden:

- geen evaluaties die van hogerhand worden opgelegd;
- evaluatiecycli die vanuit de basis vertrekken en gebruik maken van een groeiende analoge systematiek (EFQM) en analoog referentiekader (Excellente Politiezorg);
- positiebepaling en zelfevaluatie met de inbreng van collega's uit andere diensten wat leidt tot intercollegiale toetsing en in de verdere toekomst tot interprofessionele visitaties;
- de organische groei van gezamenlijke inzichten over de objectieve bepaling van waarde en verdienste van politie- en veiligheidsbeleid;
- partiële evaluaties zoals vandaag, maar dan meer over de grenzen van politiekorpsen en diensten heen;
- partiële evaluaties van aspecten van het integrale veiligheidsbeleid, zoals bijvoorbeeld rond het thema 'inbraken';
- en last but not least: de overtuiging dat we goed op weg zijn om ook echt werk te maken van de integrale en geïntegreerde evaluatie van het veiligheidsbeleid en -plannen!

Ik reken er dan ook op, neen, ik ben er zeker van dat deze studiedag veel en lang vruchten zal afwerpen!
Ik feliciteer u en wens er u alle succes mee!

Hartelijk dank,

Cathy Berx